LAUSUNTO

27.1.2022

Maa- ja metsätalousvaliokunta
MmV@eduskunta.fi

E 132/2021 VP VALTIONEUVOSTON SELVITYS: ALUSTAVIA ENNAKKOVAIKUTTAMISLINJAUKSIA PERUSTUEN KOMISSION KESTÄVÄN RAHOITUKSEN ASIANTUNTIJATYÖRYHMÄN RAPORTTIIN (TULEVA TAKSONOMIAN NELJÄN YMPÄRISTÖTAVOITTEEN DELEGOITU SÄÄDÖS)

Elintarviketeollisuusliitto ry (ETL) pitää lähtökohtaisesti tavoitetta säännellä ns. kestävän rahoituksen markkinoita tarpeellisena ja erityisesti ilmastonmuutoksen tavoitteiden toteuttamista edistävänä. Taloudellisten toimintojen kestävyysluokittelu ympäristövaikutusten perusteella on kuitenkin osoittautunut erittäin haasteelliseksi. Etenkin maa- ja metsätalouden osalta pitäisi maantieteellisten ja muiden olosuhteiden vaihtelu pystyä huomioimaan.

Jatkuvaa epäselvyyttä aiheuttaa myös taksonomian mukaisen ns. vihreän rahoituksen kriteerien asema suhteessa muuhun vastuullisuussääntelyyn ja määrittelyihin, jota alkaa esim. elintarvikesektorilla olla hyvin kattavasti myös muista lähteistä. Kestävyys on lähtökohtana kattavasti farm to fork -strategiassa, ja se vaikuttaa mm. CAP-ohjelmien kautta koko sektoria ja tuotannon valtavirtaa koskien. Taksonomian alkuperäinen ajatus oli nostaa esiin ja erityisrahoituksen valokeilaan uusia innovatiivisia ympäristöhyötyjä tuovia kehityshankkeita ja investointeja. Taksonomialuokitteluun on kuitenkin jo nyt eri yhteyksissä alettu viitata yleisenä elinkeinotoimintojen kestävyysmäärittelynä, ja sen käyttöä on siten alettu irrottaa alkuperäisestä asiayhteydestään.

Taksonomia-asetus käyttää itse ’kestävyys’ (sustainable) -termiä kriteerien mukaiselle toiminnalle, vaikka kriteerien siis tulisi määrittää vain erityiskohteita ympäristösuuntautuneille rahoitusinstrumenteille. Tästä syystä koko taksonomiasääntelyn asema tulevaisuudessa on hyvin epäselvä ja sen merkitys jää myöhemmin nähtäväksi. Paljolti tästä johtuen myös taksonomiasääntelyn aikataulut ovat siirtyneet ja koko sääntelykokonaisuuden toteutuminen tulee olemaan vaikeaa, ja merkittäviä uudelleenarviointeja jouduttaneen tekemään. Mm. elintarviketalouteen läheisesti vaikuttavat maatalouden ilmastokriteerit jouduttiin v. 2021 em. vaikeuksien takia lykkäämään tulevaisuuteen.

Taksonomian vastoinkäymiset johtuvat myös siitä, että eri alojen syvällekin substanssitietouteen meneviä kestävyysmäärittelyjä on pyritty laatimaan ohi normaalin sektorikohtaisen valmistelun. Siten toimialakohtainen paras asiantuntemus ei ole ollut samalla tavalla käytettävissä.

Elintarviketeollisuusliitto ry
Pasilankatu 2, PL 115, 00241 Helsinki
Puhelin (09) 148 871 • Fax (09) 1488 7201
Y-tunnus 0201092-3 • Kotipaikka Helsinki

Finlands Livsmedelsindustriförbund
Pasilankatu 2, PB 115, 00241 Helsingfors
Telefon (09) 148 871 • Fax (09) 1488 7201
etl@etl.fi • www.etl.fi

Finnish Food and Drink Industries' Federation
Pasilankatu 2, P.O. Box 115, FI-00241 Helsinki
Telephone +358 9 148 871 • Fax +358 9 1488 7201
etl@etl.fi • www.etl.fi

Yllä oleva huomioiden ETL pitää seuraavassa siteerattua Suomen kantaan kirjoitettua kohtaa hyvin keskeisenä taksonomian jatkovaiheita ajatellen: *”Suomi katsoo, että taksonomian teknisten arviointikriteerien pitäisi täyttää niille taksonomia-asetuksessa asetetut vaatimukset koskien esimerkiksi ympäristötavoitteiden merkittävää edistämistä ja teknologianeutraaliusperiaatteen toteutumista. Lisäksi Suomi katsoo, että teknisten arviokriteereiden tulisi olla tarkoituksenmukaisia, helppokäyttöisiä, ymmärrettäviä, yksitulkintaisia ja tieteelliseen tutkimustietoon perustuvia. Suomi korostaa, että teknisten arviointikriteerien osalta on tarve huomioida olemassa oleva EU-lainsäädäntö ja -kehikot mahdollisimman kattavasti. Tekniset arviointikriteerit eivät saisi johtaa EU-oikeuden sisäisiin ristiriitoihin eri politiikkasektoreilla, eikä kohtuuttomaan hallinnolliseen taakkaan yrityksille ja muille toimijoille. Lisäksi teknistenarviointikriteerien tulisi soveltua rakenteiltaan erilaisille ja eri kokoisille yrityksille ja muille toimijoille ja niissä tulisi huomioida erilaiset ympäristöolosuhteet.”*

Nyt käsillä oleva EU:n taksonomia-asiantuntijatyöryhmän kriteeriehdotus ns. neljän muun ympäristötavoitteen osalta on elintarviketaloutta koskien melko kapea-alainen. Maatalousosiossa on kuitenkin lukuisia biodiversiteettivaikutuksia koskevia luokitusehdotuksia, ja myös jalostavan teollisuuden raaka-aineiden hankintaa koskien.

Esityksiksi on valikoitunut melko kapea-alaisia toimia, kuten alkuperäisrotujen kasvattaminen. Jatkossa soisi rahoituksen piiriin pääsevien toimien valikoiman laajenevan. Muuten vaikuttavuus kärsii, koska elinkeino ei todennäköisesti näillä rajauksilla kiinnostu rahoituksen ehdoista. Kriteerit ovat myös pääosin niin tiukasti asetettuja, että niiden toteuttaminen on suhteettoman vaikeaa. Paikoin niiden ympäristövaikutukset eivät myöskään ole kiistatta perusteltavissa. Ympäristövaikutusten yksimielisen ja tieteeseen perustuvan asettamisen vaikeus koskee yleisestikin maa- ja elintarvikesektoria biologisena, monivaikutteisena ja luonnonolosuhteista riippuvana toimialana.

Pidämme Suomen kantaa työryhmän nyt esittämiä kriteerejä koskien hyvin laadittuna. Erityisesti haluamme nostaa esiin Suomessa alkutuotantovaihetta laajasti koskevan turpeen käyttöä koskevan kohdan. Sillä on erityisen tärkeä merkitys, koska ’do (not) significant harm’ -kriteerinä se olisi vaarassa määrittää kaiken turpeen käytön kokonaan ’vastuullisen toiminnan’ ulkopuolelle, eli käytännössä ns. ruskealle vyöhykkeelle. Turpeen kasvualusta- ja kuivikekäyttö on meillä ainakin toistaiseksi välttämätöntä, ja todennäköisesti edelleen vielä myös ympäristömyötäisin vaihtoehto kaikki vaikutukset huomioiden.

Myös kalastusta koskien Suomen kannassa on hyvin huomioitu alueellisten olosuhteitten vaihtelu, ja esimerkiksi hyljekysymys näyttäytyy meillä aivan eri tavalla kuin vaikkapa Keski-Euroopasta katsoen.

Ruokatuotteiden ja juomien teollista valmistusta koskevat biodiversiteettikriteerit käsittelevät raaka-aineiden tuotantotapoja ja sisältävät listoja soveltuvista raaka-aineista. Ehdotukset ovat raakileita, ja vaativat vielä kehittämistä ja monipuolistamista.

Elintarviketeollisuusliitto ry
Pasilankatu 2, PL 115, 00241 Helsinki
Puhelin (09) 148 871 • Fax (09) 1488 7201
Y-tunnus 0201092-3 • Kotipaikka Helsinki

Finlands Livsmedelsindustriförbund
Pasilankatu 2, PB 115, 00241 Helsingfors
Telefon (09) 148 871 • Fax (09) 1488 7201
etl@etl.fi • www.etl.fi

Finnish Food and Drink Industries’ Federation
Pasilankatu 2, P.O. Box 115, FI-00241 Helsinki
Telephone +358 9 148 871 • Fax +358 9 1488 7201
etl@etl.fi • www.etl.fi

Jalostavalle teollisuudelle osoitetut kiertotalouden kriteerit taas käsittelevät käytännössä lähinnä elintarviketuotteiden ja juomien pakkaamista tai pakkausmateriaaleja. Ne vaikuttavat varsin perustelluilta ja kehityskelpoisilta. Ne ovat myös varsin hyvin linjassa näköpiirissä olevan kehityksen kanssa, ja saattavat positiivisesti vauhdittaa sitä sekä elintarvike- että pakkausteollisuudessa.

Taksonomia-asetus yhdessä teknisten arviointikriteerien kanssa tulee lisäämään yritysten ympäristöraportointivelvollisuuksia ja kustannuksia etenkin, kun uusi CSR-direktiivin soveltamisala laajenee merkittävästi. Raportointivelvollisuus taksonomiasta kytkeytyy siihen. Elintarvikeyritykset ovat jo tottuneet kertomaan myös vastuullisuusnäkökulmistaan, mutta taksonomian mukanaan tuoma lisäraportointi vaatii vielä selkeyttämistä ja ohjeistusta. Myös tässä yhteydessä on pidettävä kirkkaana mielessä, että taksonomianmukaisuus ja siihen liittyvä erityisrahoitusinstrumenttien käyttö ei ole sama asia, eikä saa merkitä samaa, kuin yrityksen kestävyys ja vastuullinen toiminta kokonaisuutena.

Yhteenvetona ETL pitää Suomen kantaa ja sen mukaisia ennakkovaikutuslinjauksia tässä vaiheessa oikeaan osuvina ja tarpeellisina taksonomiaprosessin jatkovaiheita ajatellen.

Kunnioittavasti

ELINTARVIKETEOLLISUUSLIITTO RY

Mikko Käkelä
toimitusjohtaja

Elintarviketeollisuusliitto ry
Pasilankatu 2, PL 115, 00241 Helsinki
Puhelin (09) 148 871 • Fax (09) 1488 7201
Y-tunnus 0201092-3 • Kotipaikka Helsinki

Finlands Livsmedelsindustriförbund
Pasilankatu 2, PB 115, 00241 Helsingfors
Telefon (09) 148 871 • Fax (09) 1488 7201
etl@etl.fi • www.etl.fi

Finnish Food and Drink Industries' Federation
Pasilankatu 2, P.O. Box 115, FI-00241 Helsinki
Telephone +358 9 148 871 • Fax +358 9 1488 7201
etl@etl.fi • www.etl.fi